

Н. М. Стеценко

Україна, м Умань,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Реформування системи освіти в Україні вимагає якісної зміни змісту, форм та методів підготовки майбутнього вчителя, який повинен реалізувати Концепцію Нової української школи, стати «агентом змін в освіті», формувати цілісну особистість учня, патріота, інноватора. У Концепції наголошується на новій ролі учителя – «не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини» [4].

Сфера діяльності вчителя не обмежується виконанням лише його професійних функцій, учитель також виконує важливі *суспільні* функції:

- бере активну участь у громадському житті і його перетворенні;
- здійснює зв'язок поколінь і часів;
- передає соціальний досвід і кращі традиції нації;
- формує інтелектуальний потенціал народу і сприяє моральному очищенню суспільства.

В процесі вивчення циклу психолого-педагогічних та фахових дисциплін у майбутнього вчителя має сформуватися *три основні види готовності до педагогічної професії*:

- готовність до здійснення навчальної діяльності з учнями,
- готовність до здійснення виховної діяльності з дітьми, -
- готовність до педагогічного спілкування та професійного самовдосконалення.

Готовність до здійснення навчальної діяльності передбачає оволодіння організаторськими, дидактичними та методичними компетенціями, які здобуваються в процесі засвоєння психолого-педагогічних, фахових та спеціальних дисциплін у відповідності до формули нової школи і складається з дев'яти ключових компонентів, серед яких: оновлення змісту освіти, заснованого на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві, нова структура школи, яка дає змогу добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя, сучасне освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу [4].

Готовність до виховної діяльності з учнями передбачає знання напрямків виховної роботи та методики виховання, наявність у самого педагога загальнолюдських та культурно-національних цінностей, які складають основу формування професійних якостей, необхідних для здійснення наскрізного процесу виховання школярів, який формує цінності учня. Без ціннісних орієнтацій, системи ідей та ідеалів, якими керується у своєму житті педагог, ефективного здійснення виховного процесу неможливе.

Готовність до педагогічного спілкування та професійного самовдосконалення є, по суті, засобом успішного вирішення навчальних та виховних завдань в освітньому закладі і спрямоване на створення оптимальних соціально-психологічних умов активної та результативної життєдіяльності особистості як учня, так і самого майбутнього фахівця високої кваліфікації, здатного забезпечити найбільш сприятливі

умови для розвитку позитивної мотивації у навчальній діяльності, створити сприятливий емоційний клімат у всіх сферах виховної діяльності, забезпечити ефективне керівництво соціально-психологічними процесами в учнівському колективі [3].

Вивчення психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти має великі потенційні можливості для розвитку професійних якостей особистості студента, які стануть фундаментом для формування зазначених видів його майбутньої діяльності.

У формуванні якостей учителя нової української школи важливе значення мають *три основні структурні компоненти*:

- змістовий;
- процесуальний;
- аксіологічний.

Змістовий компонент передбачає такий відбір змісту навчального матеріалу у циклі психолого-педагогічних дисциплін, який був би спрямований на формування національної свідомості майбутнього педагога, його духовний розвиток, високий рівень професійної підготовки, володіння дидактичними, організаторськими і іншими здібностями.

Процесуальний компонент передбачає поєднання традиційних та інноваційних форм і методів організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, стимулювання активності майбутніх педагогів, прагнення до самовдосконалення та саморозвитку; формування педагогічних поглядів та переконань, вміння застосовувати педагогічні знання на практиці; застосування таких інновацій, які б забезпечили підготовку нового вчителя, здатного творити у нестандартних умовах, стати менеджером, наставником, коучером для підростаючого покоління.

Аксіологічний компонент передбачає надання допомоги майбутньому фахівцю у виборі особистісно-значимих ціннісних орієнтацій, які реалізуються в процесі партнерства викладача і студента, студентів між собою, взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Культивування системи цінностей виступає основою для формування професійних якостей педагога оновленої української школи, який повинен бути національно свідомим громадянином Української держави, носієм високих моральних цінностей, любити дітей; мати альтруїстичну життєву установку; проявляти стійкість, вміння переносити труднощі, сміливість, рішучість, силу волі, любов до свободи, бажання бути незалежним, тощо.

Разом з тим, ми далекі від думки, що лише в процесі вивчення психолого-педагогічних і фахових дисциплін студентами можна сформувати творчу, ініціативну особистість – майбутнього наставника учнівської молоді. Виховати творчу особистість не просто. Для цього слід мати відповідний людський матеріал.

Актуалізація вищих потреб особистості вимагає не тільки професійних, а й моральних, духовних якостей педагога, які необхідно виявляти та враховувати на етапі прийому абітурієнтів до вищих навчальних закладів педагогічного профілю, а вже потім користуватись всією багатогранністю педагогічних засобів, прийомів і методів, наповнюючи знання відповідним змістом (світоглядним, моральним, естетичним), формувати критично мислячу, творчу, з суспільно-значимою системою цінностей особистість, виробити в неї установку на творче використання здобутих знань та вмінь у майбутній професійній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс] / Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. Назва з екрана.
2. Закон України «Про освіту». Верховна Рада України; Закон від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> – Назва з екрана. –
3. Кузьмінський, Анатолій Іванович. Педагогіка у запитаннях і відповідях : навчальний посібник для вузів / Анатолій Іванович Кузьмінський, Віталій Лукич Омеляненко . – Київ : Знання, 2006 . – 311 с. – (Навчально-методичний комплекс з педагогіки) . - Бібліогр. у підряд. приміт. – На укр. яз. - ISBN 966-346-064-4 .
4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Рішення Колегії МОН 27/10/2016. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczya.pdf>. Назва з екрана.
5. Сучасні технології освіти дорослих : посібник / авт. кол. : О. В. Аніщенко, Л. Б. Лук'янова, Л. Є. Сігасва та ін. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 182 с.

N. M. Stetsenko

FORMATION OF PROFESSIONAL QUALITIES OF THE FUTURE PEDAGOGUE IN THE PROCESS OF THE STUDY OF PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL DISCIPLINES

The article shows the role and significance of psychological and pedagogical disciplines in the formation of the professional qualities of the future teacher. The public functions of a teacher of a new school are determined. The main types of readiness for the pedagogical profession are described: readiness for educational activity with students, readiness for educational activity with students, readiness for pedagogical communication and self-improvement.

It has been established that in forming the qualities of a teacher of a new Ukrainian school three main structural components are important: content, procedural, axiological.